

Лаврухіна К.О.аспірант,
Київський національний університет будівництва і архітектури**Lavrukina Kateryna**

Kyiv National University of Construction and Architecture

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Володіючи значними науковими розробками, передовими ідеями, ми часто відстаємо в освоєнні прогресивних технологій і навіть тих, які народилися в нашій країні, тому численні розробки інших країн у сфері теорії нововведень, що мають свою передісторію і досвід застосування, є актуальними й мають стати предметом всебічного аналізу. У всіх розвинених країнах вже склалась ціла царина науки, а саме інноватика, яка займається вивченням інноваційного процесу. Визнаний у всьому світі науково-технічний прогрес як найважливіший чинник економічного розвитку все частіше пов'язується з поняттям інноваційного процесу. Це єдиний у своєму роді процес, що об'єднує науку, техніку, економіку, підприємництво й менеджмент. Він полягає у використанні інновацій та охоплює стадії від зародження ідеї до її комерційної реалізації.

Ключові слова: нововведення, розробки, прогресивні технології.

Постановка проблеми. Посилення конкуренції на міжнародних ринках та глобалізація світової економіки вимагають дій, спрямованих на інтенсифікацію зусиль з розвитку економіки на інноваційних засадах.

В контексті сучасних глобалізаційних процесів перспективи розвитку будь-якої країни залежать від спроможності держави забезпечити збалансування розвитку економіки, соціальної сфери та збереження екологічного середовища, від здатності мобілізувати інтелектуальний, науковий та технологічний потенціал суспільства для досягнення цієї мети шляхом широкого запровадження інновацій в усі сфери життєдіяльності суспільства. Такий підхід дає змогу реалізувати політику сталого економічного розвитку країни. Нині в Україні сталий розвиток економіки не здійснюється належним чином через брак розуміння організації процесу, узгодженості між гілками влади та відсутності розвиненої інноваційної інфраструктури.

Проте, незважаючи на високу значущість будівельної галузі в державній економіці, за останні десятиліття не була сформована чітка державна політика, спрямована на забезпечення умов і гарантій для всіх учасників житлово-будівельних відносин, затвердження напрямів реалізації сучасних інноваційних технологій та організаційно-економічних механізмів розвитку житлового будівництва, стабілізацію галузі тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками категорії «інноваційний розвиток», «інноваційний процес» знайшли досить широке відображення у працях таких вітчизняних учених, як С.М. Ілляшенко, А.С. Гальчинський, Н.С. Краснокутська, М.А. Йохна, Л.І. Федулова, та в роботах таких

зарубіжних науковців, як Л. Водачек, О. Водачкова, П.Н. Завлин, Б. Санто, В. Хайдрих, Й. Шумпетер, О.А. Мизрова, В.В. Матохін, І.А. Жариков, Г.О. Трифілова. Аналіз опублікованих праць з цієї проблематики дає змогу говорити, що досі не сформована цілісна система поглядів щодо змісту категорії «інноваційний процес» та його місця в діяльності промислових підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження теоретичних основ поняття «інноваційна діяльність», визначення особливостей інноваційного розвитку сучасних будівельних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Інноваційна діяльність є цілим комплексом наукових, технологічних, виробничих, організаційних, фінансових і комерційних заходів, сукупність яких приводить до інновацій у вигляді нового або вдосконаленого продукту [1, с. 42].

Отже, до основних ознак інноваційної діяльності слід віднести такі:

1) основним предметом є впровадження наукових досліджень і розробок у виробництво й соціальну сферу, а також використання та комерціалізація результатів;

2) об'єктом є нематеріальні блага, тобто результати інтелектуальної діяльності (результати наукових досліджень і розробок), які доводяться до стану інноваційного продукту та впроваджуються як інновації;

3) має довгостроковий характер;

4) властивий високий ступінь непередбачуваності наслідків та результатів, що дає змогу говорити про її ризиковий характер;

5) припускає фінансування робіт із реалізації інноваційного проєкту щодо впровадження та вико-

ристання результатів наукових досліджень і розробок, тобто супроводжується інвестуванням грошових коштів у нематеріальні об'єкти, що фактично становить інший елемент предмета інноваційної діяльності;

б) викликає позитивні соціально-економічні зрушення;

7) одним із результатів її здійснення є підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та продукції, що ними випускається на базі реалізації інновацій.

Інноваційна діяльність охоплює такі основні різновиди робіт:

1) розроблення проекту реалізації об'єкта інтелектуальної діяльності (інноваційного проекту) в межах створення інноваційної розробки;

2) підготовчі роботи зі впровадження об'єкта інтелектуальної діяльності, в результаті виконання яких об'єкт інтелектуальної власності набуває характеристик інноваційного продукту (конструкторські, інженерні, технологічні, випробувальні тощо);

3) фінансування робіт із реалізації інноваційного проекту щодо впровадження та використання результатів наукових досліджень і розробок, тобто інвестування коштів у нематеріальні об'єкти;

4) впровадження або використання інноваційного продукту [3, с. 44].

Інноваційна діяльність вивчається здебільшого у взаємозв'язку з інноваціями, інноваційним процесом, оскільки більшість науковців спочатку надає визначення й проводить дослідження поняття «інновація». Однак ці поняття є різними за своїм значенням. Поняття

«інновація» та «інноваційна діяльність» перебувають у постійному взаємозв'язку, доповнюючи одне одного залежно від певного етапу розвитку.

Однак практика свідчить про те, що переорієнтація на нові соціально-економічні пріоритети обумовлює необхідність узгодженого регулювання інноваційної діяльності на всіх рівнях управління (рис. 1).

Виходячи з такої послідовності взаємопов'язаних рівнів ієрархії від держави до підприємства, можемо зробити висновок, що взаємопов'язаним фактором управлінської ланки є сформована повнофункціональна система інноваційних процесів, адже лише за наявної підтримки держави на всіх етапах інноваційної діяльності підприємства національна економіка отримує приріст конкурентоспроможності, що приведе до зростання економічної стабільності країни загалом.

Сьогодні вимагають першочергової державної підтримки інноваційна діяльність та пов'язані з нею науково-дослідні й науково-конструкторські розробки. Чим більше держава буде зацікавлена у стимулюванні інноваційної активності підприємств, тим більше вона матиме шансів вийти на новий якісний рівень розвитку економіки національного господарства. Необхідно докорінно змінити виробництво та підвищити його ефективність задля входження у світову економіку, суттєво зміцнити свої позиції на зовнішніх ринках, увійти до числа лідерів світового експорту [2, с. 446].

Країна потребує інноваційного прориву, що фокусується на створенні виробничих кластерів, які дадуть змогу випускати продукцію з новими споживчими

Рис. 1. Ієрархічні рівні інноваційної діяльності

якостями, відповідно, більш конкурентоспроможну. Така послідовність дій приведе до збільшення експорту української продукції на світові ринки, як наслідок, зростання економічних показників [4, с. 15]. При цьому слід зауважити, що для збереження ресурсів країни передбачено використання інноваційних технологій (табл. 1).

Таким чином, для реалізації процесу інноваційно-технологічного розвитку національної економіки України слід сформувати повнофункціональну систему забезпечення інноваційних процесів у країні.

Проте слід зауважити, що розвиток житлового будівництва безпосередньо буде залежати від економічної та соціальної стабільності країни, тому державна політика має бути спрямована перш за все на зниження інфляції, відновлення економічного зростання, стабілізацію грошового обігу, скорочення дефіциту бюджету, зміцнення національної валюти, підвищення добробуту населення. Окрім державної підтримки та стабілізації макроекономічних показників, велике значення для розвитку житлового будівництва має впровадження інновацій на рівні будівельних підприємств, а саме:

- впровадження екологічно чистих, енерго- та ресурсозберігаючих технологій та матеріалів;
- застосування нових більш продуктивних видів будівельних машин та устаткування;
- впровадження нових архітектурно-планувальних рішень;

– застосування нових форм організації будівельних робіт, що дасть змогу підвищити ефективність виробництва, якість житла, зекономити ресурси, знизити витрати на експлуатацію будівель і споруд.

При цьому здатність будівельного підприємства до впровадження інновацій сильно залежить від прибутковості роботи самого підприємства, наявності власних фінансових ресурсів та можливості використати позичені кошти [5, с. 58].

Для забезпечення інноваційного розвитку будівельного підприємства велике значення мають також знання, навички, кваліфікація, досвід, творчі здібності працівників, тому для успішної реалізації політики розвитку підприємства необхідно створити ефективну систему розвитку персоналу підприємства, зокрема своєчасне й ефективне проведення навчання та підвищення кваліфікації працівників. Так, розвиток будівельного підприємства вимагає підготовки працівників до виконання нових функцій, займання нових посад, вирішення нових завдань.

Водночас вітчизняні будівельні підприємства має достатньо уваги приділяти вдосконаленню системи менеджменту організації, особливо підвищенню ефективності взаємодії всіх учасників будівельного процесу, що сприятиме скороченню термінів будівництва. Таким чином, використання сучасної техніки та технологій, висока продуктивність праці, а також ефективна система менеджменту є ключовими факторами успіху будівельних підприємств (табл. 2).

Таблиця 1

Потенційні шляхи трансформації економіки

№	Шлях трансформації	Тривалість	Сутність	Результат
1	Еволюційний	20–30 років	Передбачає технологічну модернізацію наявних виробництв на основі впровадження адаптованих іноземних інновацій та сучасних технологій.	«Наздоганяючий розвиток» з перспективою посісти чільне місце серед держав середнього рівня розвитку.
2	Інноваційний прорив	Дасть помітні результати протягом 4–5 років	Передбачає створення широкомасштабних інноваційних виробництв продукції з принципово новими споживчими якостями у найбільш перспективних і конкурентоспроможних галузях.	«Прискорений сталий розвиток» з перспективою суттєвого поліпшення економічного стану національної економіки соціально-економічних умов життєдіяльності та стійкості глобальним викликам.

Таблиця 2

Впровадження інноваційних технологій компаніями-лідерами ринку житлового будівництва України

Назва компанії	Обсяг введеної в експлуатацію житлової площі, м ² , 2018 р.	Основна інновація
КАН Девелопмент	100 000	Системи «розумного будинку», якими можна керувати за допомогою смартфона, інтелектуальні системи освітлення, системи управління й моніторингу стану інженерного обладнання, автоматизовані системи обліку ресурсів, патрульні дрони.
Інтергал	100 000	Футуристичний дизайн і багатофункціональність.
Укрбуд	70 000	Система «розумного будинку» “СІар”, тобто єдина карта для доступу на територію, в будинок, ліфт, віддалене управління доступом через смартфон, ІР-камери, датчики безпеки в квартирі, зокрема датчики руху, затоплення, диму.
Київміськбуд	50 000	Інноваційні технології підпірної стіни, яка одночасно тримає схил та оптимізує простір гаража, механізована система управління паркінгом.

Підсумовуючи наведену інформацію, можемо сказати, що поживлення інноваційної діяльності в будівництві зумовить підвищення обсягів будівельної продукції, отже, підвищення рівня ВВП. Інтенсифікація інноваційної діяльності в будівельному комплексі сприятиме збільшенню кількості робочих місць, покращенню умов праці, зменшенню забруднювання навколишнього середовища, підвищенню рівня соціальної захищеності населення України шляхом створення гідних умов життя через забезпечення житлом, об'єктами соціальної інфраструктури. Щоби посісти гідне місце серед світових лідерів, Україна має знайти свою нішу на світовому ринку та забезпечити її конкурентоспроможною продукцією.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна стверджувати, що запровадження засад інноваційного розвитку в національній економіці будівельних підприємств посилює результативність новаторських пошуків у вирішенні поточних виробничо-комерційних завдань за рахунок формування стійкої конкурентної позиції та ділової репутації підприємства як його стратегічних активів. Соціальна спрямованість та екологічна безпека інноваційних продуктів будівельних

підприємств сприятимуть збільшенню їх доходів та приросту капіталу інвесторів.

Комплексна реалізація всіх запропонованих інноваційних напрямів розвитку дасть змогу будівельним підприємствам сформувавши належне фінансове забезпечення процесів оновлення технічної бази будівництва, запровадити нові управлінські технології, скористатися перевагами інтеграційних об'єднань, збільшити рівень інтелектуалізації виробничого процесу та підготувати колектив до проведення якісних змін.

Отже, інноваційну діяльність можна тісно пов'язати з фактором часу, який характеризує життєвий цикл інновацій, реалізацію інноваційної діяльності та подальше впровадження новинок. Узагальнюючи велику варіацію тлумачень інновацій, ми провели аналіз, визначили загальне та відмінне, а також сформулювали таке визначення: інноваційна діяльність – це процес, спрямований на пошук, розроблення та втілення науково-технічних, соціально-економічних та суспільних новинок із залученням знань та нових технологій для отримання конкурентоспроможних товарів та послуг на світовому ринку.

Список літератури:

1. Інновації: понятійно-термінологічний апарат, економічна сутність та шляхи стимулювання : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 118 с.
2. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення : монографія / за заг. ред. О.Г. Янкового. Одеса : Атлант, 2013. С. 445–447.
3. Гальчинський А.С., Геєць В.М., Семиноженко В.П. Україна: наука та інноваційний розвиток. Київ : Наукова думка, 1997. 66 с.
4. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємства у транзитивній економіці : монографія / за заг. ред. С.М. Ілляшенка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 582 с.
5. Мендрул А.Г. Формы и приоритеты инновационного процесса в контексте государственного регулирования. *Инновации*. 2007. № 8. С. 57–59.

References:

1. Innovacii: poniatijno-terminologichniy aparat, economiczna sutnist ta shliahy stumyljuvanna: navchalnii posibnuk (2005) [Innovation: terminological apparatus, economic essence and ways of stimulation: textbook]. Kyiv : Tcentr navchalnoi literature, p. 118 (in Ukrainian).
2. Yankovogo O.G. (2013) Konkurentnospromoznist pidpriemstva: ozinka rivnya ta napryam pidvychnenya: monografya [Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of improvement: monograph]. Odessa : Atlant, pp. 445–447 (in Ukrainian).
3. Galchynsky A.S., Geech V.M., Semynochenko V.P. (1997) Ukraine: nayka ta innovations rozvytok [Ukraine: Science and Innovative Development]. Kyiv : Naykova dumka, p. 66 (in Ukrainian).
4. Ilyachenka S.M. (2005) Problemy upravlinnya innovations rozvytkom pidpriemstva y tranzytyvnya ekonomichi: monografya [Problems of management of enterprise innovative development in a transitive economy: monograph]. Sumu : VTD "Universytet knyga", p. 582 (in Ukrainian).
5. Mendrul A.G. (2007) Formy i priorityty innovations prochesa v kontekste gosudarstvennogo regulirovania [Forms and priorities of the innovation process in the context of state regulation]. *Innovation*, no. 8, pp. 57–59 (in Russian).

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

Обладая значительными научными разработками, передовыми идеями, мы часто отстаем в освоении прогрессивных технологий и даже тех, которые родились в нашей стране, поэтому многочисленные разработки других стран в сфере теории нововведений, имеющих свою предысторию и опыт применения, являются актуальными и должны стать предметом всестороннего анализа. Во всех развитых странах уже сложилась целая сфера науки, а именно инноватика, которая занимается изучением инновационного процесса. Признанный во всем мире научно-технический прогресс как важнейший фактор экономического развития все чаще связывается с понятием инновационного процесса. Это единственный в своем роде процесс, объединяющий науку, технику, экономику, предпринимательство и менеджмент. Он заключается в использовании инновации и охватывает стадии от зарождения идеи до ее коммерческой реализации.

Ключевые слова: нововведения, разработки, прогрессивные технологии.

INNOVATIVE ACTIVITY OF BUILDING ENTERPRISES AS A FACTOR OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT

Ukraine has always paid particular attention to the development of science and technology. However, it is no secret that, with considerable scientific development, advanced ideas, we often fall behind in the development of advanced technologies and even those born in our country. This situation is explained by nothing more than miscalculations in technical policy, but sometimes by a reluctance to look into tomorrow. The need for effective management adaptation to ever-changing economic conditions requires a comprehensive study of new concepts used in world practice. Therefore, numerous developments in other countries in the field of innovation theory, which have their own background and experience, are relevant and should be the subject of a comprehensive analysis. In all developed countries there is already a whole area of science – an innovator who is engaged in the study of the innovation process. Scientific and technological progress recognized as a major factor in economic development worldwide is increasingly associated with the concept of innovation. It is a one-of-a-kind process that brings together science, technology, economics, entrepreneurship and management. It involves the use of innovation and covers the stages from the inception of an idea to its commercial implementation. According to research, the implementation of scientific and technical achievements provides about 75% of the increase in labor productivity and more than 50% of the increase in ND, halving the cost of industrial production. Innovation should be seen not only as a result of intellectual and research activity, but also as a “link”, a “single process” that combines elements such as science, economics, technology, business and management. That is, the process of innovation is “routine” and can be defined by a certain sequence and set of actions, stages or stages of creation and development of a new or improved product, service. Therefore, the numerous developments of other countries in the field of innovation theory, which have their own background and experience of application, are relevant and should be the subject of a comprehensive analysis. In all developed countries, a whole field of science has already formed – innovation, which is engaged in the study of the innovation process.

Key words: innovations, developments, advanced technologies.